

DAGSINS MEINING

Musikkskúlarnir grundleggjandi týdning

Nú kemur fram at figgarlógaruppskotið fyri 2004 skerjir umstøðurnar og máar støðið undan musik-undirvísingini í Føroyum. Musikkskúlalærarafelagið rópar varsko og hevur í yvirlysing móttmælt hesi óhepnu gongd og fínt harðliga at landsstýrinum fyri at spara á hesum økinum. Víst verður á, at við at lækka játtanina til Musikkskúlarnar, verða 4,5 lærarastovr spard burtur, og tað fær einki minni enn katastrofalar fylgjir fyri menningarnar. Tað fer at raka umleið 200 næmingar. Føroya Musikkskúlalærarafelag heitir tí inniliga á politikararnar um at hækka játtanina aftur.

Hesi áheitan skulu vit vera tann fyrsti til at skriva undir. Tónleikalívið hevur grundleggjandi týdning fyri okkum øll, bæði tey, sum frá undirvísing og fyri øll onnur, sum líða og gleðast um ríka tónleikalívið. Tónleikurin er við til at menna okkara ungdóm, hann er við til at menna okkara tjóð. Hann er eins og mong onnur ítrív so sum ítrótturin ein týðandi partur av samleika okkara.

Tað er tí eisini lagnurnar speisemi, at tónleikaundirvísingin verður skerd um somu tíð sum ein av undangongumonnunum nettupp á hesum øki, Ólavur Hátún fær heiðursløn fyri sitt arbeiði á tónlistaøkinum og her ikki minst fyri sitt hjartaliga og inniliga stríð til frama fyri tónleikaundirvísingini. Kanska henda sannroynd fer at fáa politikararnar at rakna við, og her hugsa vit serstakliga um landsstýrismannin í mentamálum, sum annars er kendur fyri sín stóra áhuga fyri tónleiki. Vit loyva okkum at halda, at hann saman við øðrum politikarum, sum hava sagt seg stuðla tónleikasøkini, fara at taka áheitanina frá Føroya Musikk lærarafelag til eftirtektar og fáa meirjáttan við á ólavsoķu.

Tað vil altíð vera ein spurningur um størri raðfesting í sparitíðum, men her gita vit, at samgongufólk hava ikki hugsað um veruliga avleiðingarnar av at skerja játtanina til tónleikaundirvísingina. Øll tey foreldur, sum hava havt møguleika at senda sín børn til tónleikaundirvísing, og harvið geva teimum nakað gott í beinið, kenna gleðina og nøgdsemið við hesum, og tey ynskja, at øll onnur eisini skulu hava henda møguleika. Vitandi at bíðilistarnir altíð hava verið langir, so kemur tað sera sera dátt við, at teir nú skulu gerast upptattir longri. Eitt samfelag sum okkara, hvørs mentan byggir so nógv á sang og tónleik, kann simpult hen ikki loyva sær at spara í hesi undirvísingini. Nú sleppur so tann musikkelskandi og annars tónlistarliga sæð dugnaligi mentamálaráðharrin úr tí songfróðu bygdini Fugla-firði at standa sína roynd. Sjálvandi rættar hann hetta mistak.

Socialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
jan@sosialurin.fo
Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov
eirikur@sosialurin.fo
Fíggarleiðari: Jákup Mørk
jakup@sosialurin.fo
Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo
Jonhárð Hammer jonhard@sosialurin.fo
Durita Simonsen durita@sosialurin.fo
Gudny Langgaard gudny@sosialurin.fo
Finnbjørg Nattestad
finnbjorg@sosialurin.fo
Blaðfólk:
Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo
Eyðun Klakstein eydun@sosialurin.fo
Edvard Joensen edvard@sosialurin.fo
Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurin.fo
Solby Eliassen solby@sosialurin.fo
Dagfinn Olsen dagfinn@sosialurin.fo
Magnus Gunnarsson maggi@sosialurin.fo
Páll Holm Johannesen pall@sosialurin.fo
Heini í Skorini heini@sosialurin.fo
Rúna Sivertsen runa@sosialurin.fo
Terji Nielsen terji@sosialurin.fo
Anna V. Ellingsgaard anna@sosialurin.fo
Eyðna Skaale eydna@sosialurin.fo
Hans Kárasen Mikkelsen
hans@sosialurin.fo
Ítróttur:
Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo
Terji Nielsen terji@sosialurin.fo
Myndamenn:
Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo
Jens Kristian Vang jensk@sosialurin.fo

VIÐMERKINGAR

Eiga vit at gjalda fult veggjald?

Jón Næs*Hvalba*

Vil við hesun loyva mær at spyrja avvarðandi myndugleika um møguleikan at sleppa biligari í veggjaldi fyri bilin, ella at fáa stuðul til at skifta bilin út oftari. Her er ein lítil frágreiðing sum verður lögð til grund fyri umbøn míni.

Eg búgvi í Suðuroy, ella neyvari, í Nesi í Hvalba. Fyri sløkum ári síðani komu menn frá LV at leggja nýtt asfalt á landsvegin frá Kolavegnum og út í Nes. Hetta gleddu vit okkum til, tí vegurin var í ringum standi. Forarbeiðið var gørt, so sum at høvla av vegnum inn móti rulluportrunum, hækka vegin onkustaðni o.s.f.

Tá arbeiðið byrjaði, sá tað gott út, men sum frá leið sást, at alt var ikki í lagi, tað var óslætt, og ein kantur mitt eftir vegnum. Menninir frá LV gørdu tó, eina hjálparleysa roynd at gera arbeiðið liðugt við útgerðini sum hon var. Hetta lat seg ikki gera, so útgerðin bleiv send til umvælingar. Tá alt var í lagi, aftur, bleiv byrjað aftur har slept var, við nokulundna sama úrsliti, og uttan at rætta upp á tað, sum var illa lagt á framanundan.

Nú er so stóðan hendan um tí koyrir hj Nesi, og ætlar tær á Tvøroyri ein túr: Tú koyrir við loyvdari ferð og fær eina kenslu av at verða á sjónum í sjaskveðri umborð á skjóttgangandi báti, soleiðis sum bilurin kastast aftur og fram og til síðis, og av hyljunum sum eru, tá vátt er í veðrinum. Tú kemur til tað næsta rulluportri á vegnum, og í tí at bilurin kavar niður í tað,

fær ein kensluna av, at júst hava byrjað ferð sína til Jarðarinnar hjarnu. Hetta kemst av tí, at teir ikki høvlaðu nokk av vegnum framanundan, men teir hava síðani roynt at bota um feilini við at høvla tað nýggja lagið av aftur báðu megin við.

Komin longur heim um brúnna er áður nevndi kantur mitt á vegnum so høgur, at ein ikki eigur at royna ar fara yvir um hann við vanligari ferð um ein er á 2 hjólaðum akfari, tað kann blíva tín seinasta gerð her á fólðum.

Tá tú so kemur niðan eftir Gøtuteiði, fer tú at undrast, hvi bara hultin av vegnum er asfalterað. Jú, júst sum asfaltarbeiðið var liðugt bleiv avgørt at breiðka vegin. Úrslitið bleiv, at ta sum bleiv lagt á verandi veg, er so gott sum farið fyri skeyti, meðan tann nýggi parturin av vegnum enn ikki er liðugur, og er hetta strekkið tí sera ófantaligt at koyra eftir.

Komin niðan hálva brekkuna er tú vegurin breiður og góður við miðlinju og øllum, sum í út-londunum. Men hetta broytist bráðliga bert fíar 100 metrar longur uppi. Tað tú her sær, er meinligt einari av mongu skemti-myndunum, ið eru at finna á alhótini. Mitt í øllum blívur vegurin smalur aftur á einum strekki, sum bert er fíar metrar langt. Hetta kemst av, at tað var eitt rulluportur á staðnum, men hetta bleiv flutt longur niðan í brekkuna fyri meir enn 20 (skrivað) tjúgu árum síðan, men vegurin har gamla portrið var, hevur enn ikki fingið somu breidd sum vegurin báðu

megin við.

Komin niðan um hetta byrjar at síggja betur út, nú kann ikki verða meir at finnast at. Bilurin fær meiri ferð, men knappiga kastar bilurin sær á, fyrst lyftist í vinstru síðu, so í høgru. Hvat ólukkinn var hetta, klárar tú at hugsa áðrenn bilurin kastar sær á aftur, men í øvugtari rafylgju. Tú tekur hetta sum ett tekin aðrastaðni ífrá um, at ferðin kanska var ov nógv og velur at taka frá. Men skjótt sæst, hvat er á vási, vegurin er jú skrædnaður fleiri staðir.

LV hevur roynt at bota um skaðanar við at høvla kantarnar niður, men hendan loysnin gongur ikki longur, tí har er ikki so nógv asfalt eftir, og tað er jú skomm um steinsetingin kemur undan aftur. Tí er valið at lata standa til so leingi eitt akfar í hampuligum standi klárar forðingarnar fyri egnari maskinu, áðrenn nakað meir verður gørt.

Eftir at tú hevur vunnið á kolavegnum, gongur ferðin gjøgnum tunnilin, tann fyrsta í Føroyum, við bert einari koyribreyt sum mátar 2,5 metrar, og 3,2 metrum til loftið. Tað er ikki ringt at hugsa sær, at her manglar nokk so nógv í at fáa akfør, sum nærkast teimum loyvdu 4 metrunum í hædd at sleppa ígjøgnum. Læs herfyri í blóðunun at tunlarnir á Borðoyinni ikki eru tíðarhóskandi longur, eg skal ikki mótmæla tí, og at mælt verður til at fara í gongd við nýggjan tunnil beinan vegin. Hvi ikki byrja við tí elsta tunnlinum fyrst, tað vildi í minari verð verið skilabest, í hvussu er tá ein sær tørvin her.

Hendan frágreiðingin er un strekkið, eg sjálvur koyri mest, men eg veit, at standurin er ikki nógv betur í restini av oygni, eg vil tó lata onnur fáa høvi til at koma nærri inn á hesi okini.

Eg vænti tó ikki at fáa svar, ei heldur stuðul til veggjald ella nýggjan bil, eg havi tó roynt.

Eitt annað, vit tó kunna royna her suðuri, er at gerða nakað við »okkara« menn á tingi. Tað sær út til at flestu av teimum vísa sína tøkk fyri atkvøðurnar við at flyta av oygni, og harfrá reka landspolitikk fyri alt landið, uttan Suðuroynna. Eg vil siga, at tað er rættiliga nógv meiri veiggi í politikkarunum í Norðoyggjum, bara hygg í bløðini og hvat teir fáa av skafti har norði, teir vilja sínum veljarum tað besta. Millum annað kundu vit skift um politikarar við norðingar eina tíð fyri at fáa gongd á aftur her suðuri. Tað verður ikki lætt, men um vit til dømis bjóða teimum eina avtalu sum varir eitt ár, hvar teir fáa allar okkara menn, og at vit afturat landa einar 40 - 50 ísfiskalastir í Klaksvík hetta árið, tá ganga teir helst við til at lata okkum ein av teirra monnum, um enn ikki hálva tíð, tað kann bara blíva betri.

VIÐMERKINGAR

Frá grundlóg til stjórnarskipan

Stjórnarrít 2. Formaður4, næstformaður og skrivari í grundlógarnevndini eru farnir undir greinarrøð, har teir gera viðmerkingar til kjakið um nýggja føroyska stjórnarskipan

Formanskapurin í grundlógarnevndini

Jóan Pauli Joensen, Kári á Røggi, Bárður Larsen

Endamál

Grundleggjandi politisk og lögfrøðilig skjøl sum stjórnarskipanir eru úrslit av áhaldandi tilgongd, har samfeløg berjast ævigar bardagar í royndini at yvir-liva, endurskapast, mennast og stríðast fyri sosialari vælferð og rættvísi. Stjórnarskipanir bera samfeløg og samfelagsstrukturar gjøgnum tíðina og eru á ein hátt amboð hjá kollektiva minn-inum. Stjórnarskipanir virka eisini sum skipan og samskipan av atferð hjá samfelagsborgarum og myndugleikum og eru á flestu av teimum vísa sína tøkk fyri atkvøðurnar við at flyta av oygni, og harfrá reka landspolitikk fyri alt landið, uttan Suðuroynna. Eg vil siga, at tað er rættiliga nógv meiri veiggi í politikkarunum í Norðoyggjum, bara hygg í bløðini og hvat teir fáa av skafti har norði, teir vilja sínum veljarum tað besta. Millum annað kundu vit skift um politikarar við norðingar eina tíð fyri at fáa gongd á aftur her suðuri. Tað verður ikki lætt, men um vit til dømis bjóða teimum eina avtalu sum varir eitt ár, hvar teir fáa allar okkara menn, og at vit afturat landa einar 40 - 50 ísfiskalastir í Klaksvík hetta árið, tá ganga teir helst við til at lata okkum ein av teirra monnum, um enn ikki hálva tíð, tað kann bara blíva betri.

Sum komið inn á í Fyrra flaggdagsáliti er eisini endamálið við uppskotin-um til føroyska stjórnar-skipan at skapa og *endur-skapa* okkara føroyska

samfelag við at taka saman-um, útdýpa og menna elligomlu virði okkara. Sum partur av hesi skapan og endurskapan er ein høv-uðstáttur ein tjóðskaparlig semja um at lýsa av nýggj-um støðuna hjá Føroya landi og -fólki í samveldi við onnur.

Grundlóg ella stjórnarskipan

Úti í heimi verða stjórnar-skipanir nevndar alt frá grundlógum (grundgesetz, grundlag, grundlov) til konstitutionir (constitution), forfatningar (verfassung, forfatning) og stýris-skipanarlógir ella stjórnar-skráir. Orð og heiti hava tó ikki annan týdning, enn vit leggja í tey. Bæði grund-lógir, forfatningar, kon-stitutionir og stjórnarskráir ella stjórnarskipanir merkja á leið tað sama; tær eru grundviðtøkur fyri sam-feløg og binda ofta saman fortíð, nútíð og framtíð, har tjóðin ella samfelagið verður (endur) stovnað og grundleggjandi viðurskifti sum eitt nú rættarskipan og stýrisslag ásett.

Kortini hevur navnið elvt til trupulleikar í tí kjaki, sum hevur verið, og tykist hetta enn vera so. Eitt nú hevur formaðurin í sam-bandsflokkinum vist á, at Føroyar ikki hava tørv á eini grundlóg, tí vit longu hava eina. Hetta er rætt, men kanska er trupulleikin, at orðið grundlóg verður

VIÐMERKINGAR

Stjórnarskipan

sett í samband við spurn-ingin um at hava ella taka føroyskt fullveldi. Men hetta nýttist tó ikki vera so, tí orðið grundlóg hevur ikki í sjálvum sær nakað við fullveldi at gera, men merkir einans tað sama sum stýrisskipanarlóg ella stjórnarskipan. Annar trupulleiki er kortini, at tjóðveldisflokkurin og mál-gagn hansara halda áfram at nýta orðið grundlóg, hóast long tíð er gingin síðan, at øllum var greitt, at orðið "grundlóg" er ein forðing fyri eini breiðari semju - eini tjóðskaparlig-ari semju - ið er altavger-andi fyri at koma viðari fram við hesi týðningar-miklu ætlan.

Tjóðskaparlig semja

Stjórnarskipanin er ætlað sum grundleggjandi skjal fyri føroyska samfelagið. Hóast evsta lögfrøðiliga- og politiska skjal fyri eind-ina Føroyar, so avgerð stjórnarskipanin ongan spurning um loysing ella samband. Stjórnarskipanin ásetur ikki, hvussu breitt ella djúpt henda føroyska eindin í løtuni gongur; heldur verður tann spurn-ingurin avgjördur av ver-andi skipan.

Ein høvuðsætlan við uppskotinum til føroyska stjórnarskipan er at finna eina semju millum veingir-nar í føroyskum politikki - eina sokallaða tjóðskapar-liga semju. Nú kann verða

funnist at ætlanini um eina tjóðskaparliga semju og spurt, um tað ikki er undarligt at royna at finna eina semju nú eftir alla rokanina og ósemjuna farnu seks árin. Men ætl-anin er ikki at finna nakra savnandi loysn á spurning-inum um loysing ella sam-band. Uttan at kunna spáa um framtíðina vildi tað verið bláoygt at vænta, at stjórnarskipanin kundi av-gjört endaliga málið fyri sjálvstýrissstrebanini, og at føroyingar ikki eisini frameftir fóru at vera ósamdir um endaligu støðu Føroya. Tjóðskaparliga ætl-anin undir stjórnarskipanini

er ein heilt onnur og í tveimum liðum. Fyrst er ætlanin at finna ein felagsnevnrna fyri eini fatan av, hvørja støðu landið og fólkið longu nú hava. Væntandi fara allir føroyingar at vera samdir um, at landið Føroyar leingi hevur verið til sum egið land og løgðømi, hóast hetta ikki merkir fullveldi ella statur. Eisini er at vóna, at allir føroyingar eru samdir um, at Føroya fólk endaliga ger av støðuna hjá sær sjálvum og landinun - eisini í mun til onnur.

Í øðrum lagi er ætlanin at fáa eina prosesuella semju í tjóðskaparspurninginum. Kundu føroyingar verið samdir um, hvussu neyvt farast skal fram, um og tá ríkisrættarliga stóðan verður broytt, so vildi verið

ein felagsnevnrna fyri eini fatan av, hvørja støðu landið og fólkið longu nú hava. Væntandi fara allir føroyingar at vera samdir um, at Føroya fólk endaliga ger av støðuna hjá sær sjálvum og landinun - eisini í mun til onnur.

Ein høvuðsætlan við uppskotinum til føroyska stjórnarskipan er at finna eina semju millum veingir-nar í føroyskum politikki - eina sokallaða tjóðskapar-liga semju. Nú kann verða funnist at ætlanini um eina tjóðskaparliga semju og spurt, um tað ikki er undarligt at royna at finna eina semju nú eftir alla rokanina og ósemjuna farnu seks árin. Men ætl-anin er ikki at finna nakra savnandi loysn á spurning-inum um loysing ella sam-band. Uttan at kunna spáa um framtíðina vildi tað verið bláoygt at vænta, at stjórnarskipanin kundi av-gjört endaliga málið fyri sjálvstýrissstrebanini, og at føroyingar ikki eisini frameftir fóru at vera ósamdir um endaligu støðu Føroya. Tjóðskaparliga ætl-anin undir stjórnarskipanini er ein heilt onnur og í tveimum liðum. Fyrst er ætlanin at finna ein felagsnevnrna fyri eini fatan av, hvørja støðu landið og fólkið longu nú hava. Væntandi fara allir føroyingar at vera samdir um, at Føroya fólk endaliga ger av støðuna hjá sær sjálvum og landinun - eisini í mun til onnur.

Í øðrum lagi er ætlanin at fáa eina prosesuella semju í tjóðskaparspurninginum. Kundu føroyingar verið samdir um, hvussu neyvt farast skal fram, um og tá ríkisrættarliga stóðan verður broytt, so vildi verið

semja um týdningarmiklan part av verandi tjóðskapar-ósemju - spurningin um broytingarmannagongdina.

Ætlanin við tjóðskapar-ligu semjuni kann tí sigast at vera at fáa føroyingar at ganga saman so langt á leið sum til ber, uttan tó at siga nakað um endaliga málið. Eydnast henda tilgongd, so er nógv vunnið í royndini at temja tann flokkadrátt, ið so leingi hevur lagt sína køvandi hond yvir føroysk-an politikk.

Tað málsliga

At enda nokur fá orð um tað málsliga. Orðið stjórnarskipan kemur av at "stjórna" og eigur á suður- og sandoyarmálið at verða framborið sum "stjornar-skipan" og á øðrum før-oyस्कum sum "stjornarskip-an". Hinvegin er tað ein málslig misskiljing, at sand- ella suðuroyingar siga annaðhvørt "stjyrnar-skipan" ella "stjornarskip-an".

Amin Jensen til Føroyar at undirhalda á ólavsoķu

Stóri, danski sjónvarpsverturin, tónleikarin og skemtarin, sum vit kenna frá »Hit med sangen« í Danmarks Radio, kemur til Føroya at undirhalda á ólavsoķu

SKEMT

Stórskemtarin, TV-verturin, tónleikarin, standup-komikarin, tað eru nøkur av heit-unum, sum Amin Jen-sen kann breggja sær av. Øll í Føroyum munnu eisini kenna hann frá Sjónvarp-sendingini »Hit med sangen«, ein sera væl-umtøkt sendirøð sum bleiv send í fjør.

Hesin stuttligi stóri og príði maðurin hevur í longri tíð ferðast í Danmark við einum sera skemtiligum standup-showi og nú gongur leiðin so til Føroyar, har hann og ein pianistur fara at undirhalda í hollni á Nabb Ólavsoķudag tann 29. juli kl 21:00. Fyrirreikararnir siga, at tað verður gjørt nógv burturúr, so at pallurin, ljóðið og ljós-ið skal vera so gott sum til ber.

Tiltakið er í góðar tveir tímar frá kl.21 til 23:00. Tað er stuðuls-felagið hjá Róðrarfe-lagnum Knørrí, sum skipar fyri tiltakinum.

nøkur minking fer at fara fram, nei, tað verður frá í neðra. Tey sum sita við mánaðarløn ið svarar til eina hálva ársløn hjá teim lægst løntu, tey tola ikki nakra minking, og um tað skuldi komið upp á tal hevði neyvan nakrar fost-urlands kerleiki verið at hóma. Tað er ein royndur lutur, at tey sum rópa harðast um, at fáa blokkin avtiknan eru fólk, sum eru væl sikraði, tey nýttast ongan blokk. Vit hava fyri stutt síðan sæð í Degi og Viku standin í Musikk-skúlanum, hesi børnini verða send til hús vegna vantandi pengar. Hvat hugsa hesir menn fyri sær, ið gera slíkar ferðir. Eitt ið fær fólk at undrast yvir atferðina hesir menn hava er, at teir ikki boða sínum mótparti við til slíkar ferðir, so tey fólk ið tosa verður við, fáa sakina at hoyra frá báðum síðum.